

Odborné články a statě

Možnosti hodnocení pragmatické roviny komunikace u dětí s poruchou autistického spektra II

(Diskuse hlavních výzkumných zjištění v logopedickém náhledu)

Kateřina Vitásková, Lucie Kytnarová,
Lucie Schwarzová, Jana Mironova Tabachová

Abstrakt

Článek představuje diskusi hlavních zjištění v rámci výzkumu zaměřeného na možnosti hodnocení pragmatické roviny komunikace u dětí s poruchou autistického spektra (PAS) z pohledu logopeda, a to na základě srovnání se skupinami dětí se specificky narušeným vývojem řeči, lehkým stupněm mentálního postižení a dětí z typické populace. Odkazujeme přitom na nově vytvořený hodnotící nástroj využitelný nejenom v logopedické praxi a srovnáváme výsledná zjištění s dříve publikovaným předvýzkumem. Zjištěné výsledky svědčí o potvrzení některých deficitů vnímání na úrovni pragmatické jazykové roviny, zvláště ve vnímání proxemiky, stejně jako o překvapivých rozdílech mezi výkony dětí s poruchou autistického spektra vůči ostatním. S ohledem na variabilnost a zjištěná úskalí vyhodnocení sociálně-pragmatické jazykové informace doporučujeme opatrnost při evaluaci a interpretaci hodnocení pragmatické jazykové roviny nejenom u dětí s PAS.

Klíčová slova: pragmatická jazyková rovina, diagnostika, porucha autistického spektra, vývojové jazykové poruchy, mentální postižení.

The options of the assessment of pragmatic communication level in children with autism spectrum disorder II.

(Discussion of the main research outcomes
from the perpective of speech – language therapist)

Abstract

The article describes the main findings of the research focused on the possibility of evaluating the pragmatic level of communication in children with Autism Spectrum Disorder (ASD) from the point of view of speech-language therapist based on a comparison with groups of children with specific language impairment, a mild intellectual disability and typical children. We refer to the originally developed evaluation tool that can be used not only in speech-language therapy practice, and we compare the resulting findings with previously published pre-research. The findings show that some perceptual deficits at the level of the pragmatic language level, especially the recognition of the proxemics, as well as the surprising differences between performances of children with autism spectrum disorders compared to others, are confirmed. Given the variability and the identified pitfalls of evaluating socio-pragmatic language information, we recommend caution in evaluating and interpreting the pragmatic language level assessment not only in children with PAS.

Keywords: pragmatic language level, diagnosis, autism spectrum disorder, developmental language disorders, intellectual disability.

Úvedení do problematiky

Poruchu autistického spektra (PAS) můžeme dle klasifikace DSM V. Americké psychiatrické asociace a z hlediska tzv. korových příznaků definovat jako neurovývojovou poruchu projevující se atypickým jazykovým a sociálním vývojem s restriktivním, repetitivním chováním a neobvyklými zájmy (American Psychiatric Association, 2013). Hlavní symptomy pokrývají především jak verbální, tak nonverbální odchylné či komunikačně specifické projevy v rozsahu produkce i percepce mimiky, prozodie, zrakového kontaktu či sdílené pozornosti, hry, imitace, zvláštností vývoje koordinace a suplementárního či synchronního produkování nebo percepce mluvené a gestické formy řeči již od prelingvistického období. Tyto projevy se objevují spolu s odchylkami senzorické percepce; např. poměrně známé jsou projevy auditivní či vizuální hypersenzivity nebo hyposenzivity, ale také motorických deficitů a specifického vývoje kognice (Beranová,

& Hrdlička, 2012; Biscaldi, 2016; Dostálová, 2014; Říhová, & Vitásková, 2012; Tierney, Kurtz, Panchik, & Pitterle, 2014.). Přestože je ale např. percepční reaktivita dětí s PAS při hodnocení pomocí evokovaných potenciálů snižena jak pro auditivní tak vizuální podněty, tak se téměř svou amplitudou tyto reakce neodlišují od percepční responsivenessity dětí z typické populace. Signifikantní odchylka byla však prokázána ve vztahu k reakci na lexikálně-sémantické podněty, stejně jako k některým dalším parametřům percepčního zpracování vyššího řádu, jak prokázali ve své studii u verbálně nekomunikujících či minimálně verbálně komunikujících dětí s autismem Cantiani, Choudhury, Yu, Shafer, Schwartz, & Benasich (2016). Jak nedávno potvrdili Tillmannová a Swettenham (2017), u adolescentů s poruchami autistického spektra navíc, na rozdíl od jejich vrstevníků z neurotypické populace, ale nedochází k redukci detekce auditivního podnětu v závislosti na zesílení vizuálně percepční zátěže, což by mohlo svědčit o jejich zvýšené percepční výkonnosti fungující napříč percepčními modalitami. Oba zmíněné výsledky aktuálního výzkumu posouvají možnosti diagnostiky do sice komplikované, ale přece jen pozitivnější perspektivy jak logopedické diagnostiky, tak komunikačně zaměřené terapie, jejíž jak primární determinací, tak metodicko-didaktickou esencí je právě provázanost vzájemné synchronizace a inter-stimulace senzomotorických, ale i neuromuskulárních funkčních systémů.

Z našeho pohledu je podstatné, že odchylky v mluvní (orální, artikulované) produkci infiltrují částečně nebo úplně do všech jazykových rovin – foneticko-fonologické, morfologicko-syntaktické, lexikálně-sémantické. Mnohdy nejzávažnější jsou však především sekundárně přidružené, ale někdy i primárně dominující projevy odchýlně fungující pragmatické jazykové roviny, reprezentující výrazně interferenčně působící deficity zasahující schopnost sociální aplikace komunikace v průběhu každodenní sociální interakce osob s PAS s okolím (Paul, Fuerst, Ramsay, Chawarska, & Klin, 2011; Toth, Munson, Meltzoff, & Dawson, 2006).

Manifestující symptomy poruchy autistického spektra (PAS) jsou nejčastěji detekovány do období dosažení 30. měsíce věku, s prvním kulminační vlnou nejčastěji zaznamenávanou mezi dvanáctým až osmnáctým a druhou mezi osmnáctým a dvacátým čtvrtým měsícem, s odkazovanější vazbou incidence na mužské pohlaví (Beranová, & Hrdlička, 2012). Značně variabilní behaviorální markery mohou zahrnovat externalizované projevy (častěji pozorovatelné právě u chlapců), stejně jako projevy internalizované (naopak spíše vázané na ženské pohlaví) (Beggiano et al., 2017; de Schipper et al., 2016). Odchylky v komunikaci se proto stávají primárním indikátorem vyvolávajícím znepokojení rodičů či vychovatelů s vývojem dítěte na jedné straně a rovněž výrazným determinantem postupné socializace dítěte do okolní užší či širší sociální skupiny (Říhová, & Vitásková, 2012). Identifikace symptomů PAS díky zapojení rodičů do primární diagnostiky raném věku tak může ovlivňovat deklarovaný nárůst incidence PAS v dětské populaci, i když Shieve et al. (2012) upozorňují na se současně posunující dobu nástupu návazné konkrétní intervence např. v některých oblastech USA. Kritika pozdní identifikace

ce či diagnostiky PAS nastupující až mnohdy s velkým odstupem od chvíle skutečného pozorování prvních markerů poruchy rodiči v raném a předškolním věku) se objevila také v českém odborném prostředí (srovnej např. Dudová, Beranová, & Hrdlička, 2013).

Z logopedického hlediska můžeme odkázat také na prokázané odchylky už na předpokládaném rozhraní preverbální a neverbální etapy vývoje řeči (mezi 10.–14. měsícem věku dítěte), která je dle Lechtovy periodizace právě tzv. pragmaticky jazykově determinovanou etapou ontogeneze (Lechta a kol., 2011a; 2011b). Na základě experimentálního longitudinálního měření, stejně jako pozorováním v přirozených podmínkách, byly také stanoveny signifikantní markery odchylného vývoje řeči ve smyslu PAS (viz např. Bölte, Marschik, Falck-Ytter, Charman, Roeyers, & Elsabbagh, 2013; Volkmar, & Reichow, 2014) nebo Woynaroski et al. (2017).

Jelikož jsou logopedi v současné době více než kdy jindy přímo konfrontováni s realitou inkluzivní praxe, a to orientované jak na školský, tak klinický či sociální resort, vzrůstá jejich potencionální profesní odpovědnost za provádění diferenciální diagnostiky, která je směřována mimo jiné do ověření funkčnosti a podstaty pragmatické jazykové roviny u různých skupin dětí s tzv. sekundárními (symptomatickými) poruchami řeči. Jak jsme zjistili ale i na základě našich dřívějších dílčích výzkumných šetření v podmínkách české logopedické a speciálněpedagogické praxe neexistují vhodné materiály, které by se zaměřovaly na specifické oblasti přímo ovlivňující průběh logopedické intervence, přestože si logopedi uvědomují význam pragmatické jazykové roviny právě v logopedické intervenci u osob s PAS (viz např. Říhová, & Vitásková, 2012; Vitásková, & Říhová, 2014a, 2014b; Vitásková, & Říhová, 2015).

Výzkumné šetření zaměřené na pragmatickou jazykovou rovinu u osob s poruchami autistického spektra – dílčí analýza a diskuse výsledných zjištění

V rámci řešení grantového úkolu GAČR „Hodnocení pragmatické jazykové roviny u dětí s poruchou autistického spektra“ (GA14-31457S, 2014/2016, řešitel: Vitásková) jsme na základě výše uvedených důvodů realizovali výzkum, jehož cílem bylo mimo jiné pomocí originálně diagnostického materiálu zhodnotit vybrané parametry pragmatiky komunikace u dětí s PAS. Následně jsme komparovali výkony dětí s PAS se skupinami dětí se specificky narušeným vývojem řeči, lehkým mentálním postižením a dětí intaktních (z typické populace, u kterých se nevyskytovaly žádné vývojové intelektové, somatické, senzorické či jazykové poruchy). Materiál jsme vytvořili pro děti ve věku 5–18 let a kromě testu na vnímání vizuálně percepčních schémat (viz níže) jsme ve výzkumu komparovali výkon s výsledkem analýzy výkonu pozorováním. Základními hodnocenými oblastmi v námi vytvořeném materiálu jsou problémové chování, zrakový kontakt,

sociální interakce a chování (pozdrav, oslovení, loučení, střídání komunikačních rolí a komunikační pravidla). Původně jsme plánovali zaměření pouze na děti předškolního věku, a to mimo jiné z důvodu výše uvedené nejčastější doby uplatnění prvotní diagnostiky PAS (viz aktuální implementace pediatrického screeningu PAS) (Dudová, Beranová, & Hrdlička, 2013), a to přesto jsme si byly vědomy, že raná diagnostika představuje v rovině interdisciplinárních vazeb mnohdy poměrně ostře diskutovanou oblast, názorově velmi rozdílnou (např. Visser et al., 2017). V průběhu námi prováděného testování se ale ukázalo, že s ohledem na vývoj pragmatických dovedností a schopností je nezbytné subjektivní zdůvodnění vlastního výkonu samotným dítětem mnohdy omezené nebo nemožné, což bylo jedním z podstatných zjištění i našeho předvýzkumu, na základě kterého jsme upravili svůj náhled na cílovou výzkumnou skupinu. Bez následně kvalitativně podložené analýzy se nám již z předvýzkumu navíc jevilo využití vizuálních schémat pro posouzení porozumění pragmatické jazykové informaci jako nedostatečné a neobjektivně formální. Předvýzkum (viz Vitásková, Kytnarová, Schwarzková, 2017), ve kterém jsme hodnotili výzkumný vzorek dvacet dětí (deset z typické populace a deset z populace dětí s PAS), prokázal odchylky v hodnocení pragmatiky komunikace námi vytvořeným originálním ilustrovaným materiálem zaměřeným na vnímání pragmatických komunikačních odchylek reprezentovaných graficky zpracovanými vizuálními schématy demonstujícími běžné sociálně-komunikační situace ve vazbě na nejužší sociální skupinu a prostředí dítěte.

Následně byl v rozsáhlejší výzkumu využit smíšený metodologický design a prostřednictvím adaptovaného a rozšířeného komplexního hodnotícího nástroje „Hodnocení úrovně pragmatické jazykové roviny u osob s poruchou autistického spektra. Potencionální bariéry pro logopedickou intervenci“ byly v průběhu roku 2016 posouzeny i výkony dětí s lehkým mentálním postižením, specificky narušeným vývojem řeči – vývojovou dysfázií a dětí z intaktní skupiny (typické populace) – celkem se jednalo o 120 dětí rozdělených do skupin po 30. Na základě zjištěných výsledků můžeme konstatovat, že neproblematičtější zůstala u dětí s PAS oblast sociálně-komunikační pragmatické komunikace posuzující zapojení zrakového kontaktu v komunikaci a adekvátní identifikace jeho významu, a to i přes poměrně vizuálně výrazné, až návodné schematické ilustraci (vyznačení směr pohledu přerušovanou čarou apod.). V porovnání s předvýzkumem, ve kterém vykazala skupina dětí s PAS značnou variabilitu výsledků, ale téměř polovina z nich v testu téměř nechybovala a mezi oběma sledovanými skupinami nebyl potvrzen statisticky významný rozdíl v jejich výkonu, byly v pozdějším výzkumu děti s PAS sice výkonově lepší než děti s lehkým mentálním postižením, ale přece jen se u nich projevil určitý deficit výkonu. Výkon dětí s PAS byl mnohdy ale na lepší úrovni než u dětí se specificky narušeným vývojem řeči. V části posuzující senzorickou integraci nejvíce chybovaly děti s lehkým mentálním postižením. Nejčastěji chybným výkonem v předvýzkumu bylo posouzení položek „Proxemika“, „Vyčkání na komunikaci“, „Střídání komunikačních rolí“. Předvýzkum i výzkum se po kvalitní analýze pozorova-

ných, komentovaných či referovaných faktorů ovlivňujících výkony dětí a věkových rozdílů vyznívajících mnohdy paradoxně ve prospěch mladších než starších dětí také shodoval s výsledky např. Schulze, Tomasello (2015) či Barbosa a Fernandes (2014), kteří rovněž prokázali paradoxně lepší výsledek u dětí mladších než starších se stejným stupněm hlubší diagnózy PAS na úrovni dětskou autismu.

Posouzení znázornění proxemiky byla i v následném výzkumu nejtěžší položkou pro vnímání pragmatické informace, a to napříč hodnocenými skupinami dětí. Proxemika je ale obecně náročnou oblastí pragmatiky komunikace pro posuzování či objektivnější posouzení. Naopak, stejně jako v pilotním předvýzkumu, děti s PAS nejméně chybovaly u schémat souvisejících s chováním při nakupování v obchodě (blíže např. Vitásková, & Kytnarová, 2017 v publikaci shrnující celý průběh realizace výzkumu, včetně vstupního state-of-the-art). Důvodem může být mimo jiné emocionálně silná vazba těchto sociálně-pragmatických komunikačních situací na matku, časté opakování tohoto komunikačního jednání a také spojení s následným uspokojením základní biologické potřeby spojené se saturací chuťových vjemů, spojenou s příjmem potravy (viz např. studie vzájemného vlivu senzorické percepce, jazyka a kognice Caballero, & Paradis, 2015).

Závěr a doporučení pro návazné výzkumy

Vyšetření pragmatické jazykové roviny u osob s poruchou autistického spektra považujeme i s ohledem na námi provedené výzkumy za nejtěžší oblast logopedické diagnostiky, jelikož nemůžeme zjevně využít pouze kvantitativní, testově podložené ukazatele. Jejich omezení pramení ze specifické interpretace případných reprodukovatelných sociálně-pragmatických vazeb, zřejmě protože je výkon dětí podmíněn snahou o nalezení správné varianty, která však po důkladnějším prozkoumání podléhá mnohem vyššímu zaměření na detail, než by bylo s ohledem na generalizovanou, ale funkčně vázanou pragmaticko-komunikační vazbu vhodné.

I průběžně zpracované kazuistické studie (např. Vitásková, Kytnarová, & Mironova Tabachová, 2017) potvrdily na jednu stranu uchopitelnost a použitelnost námi vytvořeného diagnostického materiálu, i když na druhé straně upozornili i ony, společně s výsledky celkového komplexnějšího testování, na variabilnost a někdy až zavadějící správnost vyhodnocení sociálně-pragmatické jazykové informace, umožňující vyslovovat pouze opatrné závěry, jelikož heterogenita výzkumného vzorku i s ohledem na nejednoznačnost diagnostiky PAS v České republice.

Tento text vznikl v rámci řešení grantového úkolu GAČR „Hodnocení pragmatické jazykové roviny u dětí s poruchou autistického spektra“ (GA14-31457S, 2014/2016).

Literatura

- American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*. 5th ed. Arlington, American Psychiatric Publishing.
- Barbosa, M. P., & Fernandes, F. M. (2014). Comparing the results of DAADD and ABC of children included in autism spectrum disorders. *Codas*, 26(3), 208–212.
- Beggiano, A., Peyre, H., Maruani, A., Scheid, I., Amsellem, F., Delorme, R., &... Leboyer, M. (2017). Gender differences in autism spectrum disorders: Divergence among specific core symptoms. *Autism Research*, 10(4), 680–689. doi:10.1002/aur.1715
- Beranová, Š., & Hrdlička, M. (2012). *Časná diagnostika a screening dětského autismu*. *Československá Psychologie*, 56(2), 167–177.
- Biscaldi, M. (2016). Symptomatik und Klassifikation von Autismus-Spektrum-Störungen in der Kinder- und Jugendpsychiatrie. In Tebartz van Elst, L. *Das Asperger-Syndrom im Erwachsenenalter und andere hochfunktionale Autismus-Spektrum-Störungen*. (pp. 16–26). Berlin: MWV Medizinisch-Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft.
- Bölte, S., Marschik, P., Falck-Ytter, T., Charman, T., Roeyers, H., & Elsabbagh, M. (2013). Infants at risk for autism: a European perspective on current status, challenges and opportunities. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 22(6), 341–348. doi:10.1007/s00787-012-0368-4
- Caballero, R., & Paradis, C. (2015). Making sense of sensory perceptions across languages and cultures. *Functions of Language*, 22(1), 1–19. doi: 10.1075/fol.22.1.01cab
- Cantiani, C., Choudhury, N. A., Yu, Y. H., Shafer, V. L., Schwartz, R. G., & Benasich, A. A. (2016). From Sensory Perception to Lexical-Semantic Processing: An ERP Study in Non-Verbal Children with Autism. *Plos One*, 11(8), p. e0161637. Available from: 10.1371/journal.pone.0161637. [2February 2018]. DOI: 10.1371/journal.pone.0161637
- de Schipper, E., Mahdi, S., de Vries, P., Granlund, M., Holtmann, M., Karande, S. & Bölte, S. (2016). Functioning and disability in autism spectrum disorder: A worldwide survey of experts. *Autism Research*, 9(9), 959–969. doi:10.1002/aur.1592.
- Dostálová, K. (2015). Projevy auditivní agnózie u osob s Aspergerovým syndromem očima rodičů. In: Vitásková a kol. *Projevy auditivní agnózie u osob s Aspergerovým syndromem očima rodičů*, (pp. 73–90) Olomouc: Univerzita Palackého Olomouci.
- Dudová, I., Beranová, Š., & Hrdlička, M. (2013). Screening a diagnostika dětského autismu v raném dětství. *Pediatric pro praxi*, 14(3), 153–156
- Lechta, V. a kol. (2011a). *Symptomatické poruchy řeči*. Praha: Portál.
- Lechta, V. a kol. (2011b). *Terapie narušené komunikační schopnosti*. Praha: Portál.
- Paul, R., Fuerst, Y., Ramsay, G., Chawarska, K., & Klin, A. (2011). Out of the mouths of babes: vocal production in infant siblings of children with ASD. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, and Allied Disciplines*, 52(5), 588–598. doi:10.1111/j.1469-7610.2010.02332.x
- Říhová, A., & Vitásková, K. (2012). *Logopedická intervence u osob s poruchami autistického spektra*. *Odborná publikace pro logopedy*. Olomouc: VUP.
- Schieve, L. A., Rice, C., Yeargin-Allsopp, M., Boyle, C. A., Kogan, M. D., Drews, C., & Devine, O. (2012). Parent-reported prevalence of autism spectrum disorders in US-born children: an assessment of changes within birth cohorts from the 2003 to the 2007 National Survey of Children's Health. *Matern Child Health Journal*, 16(Suppl 1), S151–S157. doi: 10.1007/s10995-012-1004-0.
- Schulze, C., & Tomasello, M. (2015). 18-month-olds comprehend indirect communicative acts. *Cognition*, 136, 91–98. doi:10.1016/j.cognition.2014.11.036
- Tierney, C. D., Kurtz, M., Panchik, A., & Pitterle, K. (2014). 'Look at me when I am talking to you': evidence and assessment of social pragmatics interventions for children with autism and social communication disorders. *Current Opinion In Pediatrics*, 26(2), 259–264. DOI:10.1097/MOP.0000000000000075

- Tillmann, J., & Swettenham, J. (2017). Visual perceptual load reduces auditory detection in typically developing individuals but not in individuals with autism spectrum disorders. *Neuropsychology*, 31(2), 181–190. doi:10.1037/neu0000329
- Toth, K., Munson, J., Meltzoff, A. N. & Dawson, G. (2006). Early predictors of communication development in young children with autism spectrum disorder: joint attention, imitation, and toy play. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 36(8), 993–1005.
- Visser, J. C., Rommelse, N. N., Lappenschaar, M., Servatius-Oosterling, I. J., Greven, C. U. & Buitelaar, J. K. (2017). New Research: Variation in the Early Trajectories of Autism Symptoms Is Related to the Development of Language, Cognition, and Behavior Problems. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, doi:10.1016/j.jaac.2017.05.022
- Vitásková, K., & Kytarňová, L. (2017). *Pragmatická jazyková rovina u osob s poruchami autistického spektra. (Hodnocení pragmatické jazykové roviny u osob s poruchami autistického spektra z pohledu logopeda)*. Olomouc: Univerzita Palackého
- Vitásková, K., & Říhová, A. (2014a). Logoped a jeho role v rámci diagnostiky pragmatické jazykové roviny u osob s poruchami autistického spektra. In Maierová, E. Procházka, R., Dolejš, M. Skopal, O. (Eds.). 2014. *PhD existence 2014 Česko-slovenská psychologická konference (nejen) pro doktorandy a o doktorandech*. (pp. 84–92). Olomouc: Univerzita Palackého.
- Vitásková, K., & Říhová, A. (2014b). A comparison of the changes related to the assessment of pragmatic communication difficulties in children with autism spectrum disorder with the emphasis on speech and language therapists' engagement. In *ICER2014 Proceedings*. (pp. 974–983). Madrid: IATED.
- Vitásková, K., & Říhová, A. (2015). Speech and language therapy in the context of autism spectrum disorders assessment and intervention – professional undergraduate and graduate approach. In *ICER2015 Proceedings*. (pp. 4484–4491). Madrid: IATED.
- Vitásková, K., Kytarňová, L., & Mironova Tabachová, J. (2017). Assessment of the influence of speech-language intervention on perceptual-sensory integration in persons with autism spectrum disorder in the context of assessing the pragmatic level of language. *Social Welfare – Interdisciplinary Approach*. 1(7), 117–129. Dostupné na <http://socialwelfare.eu/index.php/sw/article/view/297/260>. doi: <http://dx.doi.org/10.21277/sw.v1i7.297>. WOS:000411517000010
- Vitásková, K., Šebková, L., & Schwarzová, L. (2017). Možnosti hodnocení pragmatické roviny komunikace u dětí s poruchou autistického spektra – výsledky dílčího šetření. *E-Pedagogium*. 2017, (1), 139–148.
- Volkmar, F., & Reichow, B. (2014). Infants and toddlers with autism: *The promise and the challenges*. *International Journal Of Speech-Language Pathology*. 16(1), 11–14. doi:10.3109/17549507.2013.862859
- Woyrnarowski, T., Oller, D., Keceli-Kaysili, B., Xu, D., Richards, J., Gilkerson, J. & ... Yoder, P. (2017). The stability and validity of automated vocal analysis in preverbal preschoolers with autism spectrum disorder. *Autism Research*. 10(3), 508–519. doi:10.1002/aur.1667

Kontakt na hlavní autorku:

doc. Mgr. Kateřina Vitásková, Ph.D.

Ústav speciálněpedagogických studií

Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci

Žižkovo nám. 5, 771 40 Olomouc

E-mail: katerina.vitaskova@upol.cz

Doc. Mgr. Kateřina Vitásková, Ph.D. je docentkou na Ústavu speciálněpedagogických studií PdF UP v Olomouci, vede Oddělení logopedie a studií komunikačního procesu a Oddělení výzkumu, jejími hlavními obory jsou logopedie, surdopedie a psychopedie. Ve své odborné výukové a publikační činnosti se zaměřuje především na problematiku narušené komunikační schopnosti a specifík komunikace u různých skupin dětí i dospělých, včetně speciálněpedagogické a logopedické diagnostiky, specifických vývojových poruch učení a problematiky osob se sekundárními (symptomatickými) poruchami řeči (např. u poruch autistického spektra), a to vše v mezinárodním náhledu. Rovněž se zaměřuje na inkluzivní přístup ve speciální pedagogice a logopedii, interdisciplinární přípravu logopedů a kulturně-jazykovou diverzitu.

Mgr. Lucie Kytnarová pracuje jako asistentka na Ústavu speciálněpedagogických studií PdF UP v Olomouci a současně je studentkou prezenčního doktorského programu Speciální pedagogika tamtéž. Ve své odborné a publikační činnosti se zaměřuje primárně na problematiku osob s afázií, především na oblast poruch kognitivních funkcí u osob s touto narušenou komunikační schopností. Hlavními oblastmi výzkumné činnosti jsou: logopedická intervence u osob s narušenou komunikační schopností (jak dětského, tak dospělého věku), rozvoj kognitivních funkcí u osob s afázií, aplikace počítačových programů v terapii afázie, interdisciplinární spolupráce s dalšími odborníky, věnujícím se tomuto tématu (psycholog, ergoterapeut, neurolog, kognitivní sestra atd.).

Mgr. et Bc. Jana Mironova Tabachová je asistentkou na Ústavu speciálněpedagogických studií PdF UP v Olomouci, logoped a předškolní pedagog a studentkou kombinovaného doktorského programu Speciální pedagogika na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Ve své odborné a publikační činnosti se zaměřuje primárně na problematiku osob se syndromickým onemocněním, především na oblast oromotoriky a orosenzoriky u těchto jedinců. Hlavními oblastmi výzkumné činnosti jsou: logopedická intervence u osob s narušenou komunikační schopností (jak dětského, tak dospělého věku), rozvoj komunikační schopnosti u osob se syndromickým onemocněním, výskyt poruch polykání a jejich vliv na komunikační schopnosti u jedinců se syndromickým onemocněním a u předčasně narozených dětí, práce s rodinou s dítětem s tímto postižením.

Mgr. Lucie Schwarzová je studentkou doktorského studijního programu Speciální pedagogika na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Ve své odborné činnosti se zaměřuje primárně na problematiku logopedické intervence u osob s poruchami autistického spektra, mentálním postižením a kombinovanými vadami. Zabývá se rovněž alternativní a augmentativní komunikací a poradenskou prací speciálních pedagogů, včetně diferenciální diagnostiky. Hlavními oblastmi výzkumné činnosti jsou: rozvoj komunikační schopnosti u osob s poruchou autistického spektra, speciálněpedagogická andragogika logopedická.